

Christian Harlang, da han mødte pressen efter sejren i Højesteret 12. august sidste år. Harlang og Ole Krarup får udleveret 99 procent af de dokumenter, de havde bedt om, for at kunne føre grundlovssagen for de 10 unionsmodstandere. Nordfoto

REGERINGEN MÅ UDLEVERE EN LANG RÆKKE DOKUMENTER

Unionsmodstanderne fører med 1-0

Grundlovssagen svulmer op, efter at Højesteret har pålagt regeringen at give unionsmodstanderne adgang til en række interne dokumenter

Af Henny Christensen

Regeringen tabte klart første runde af grundlovssagen, mens 10 danske unionsmodstandere vandt en delsejr.

Det skete, da Højesteret i går pålagde regeringen at åbne skabe og skuffer og derefter udlevere en lang række interne dokumenter til unionsmodstandernes advokater.

»Med kendelsen er det slut med det hemmelighedskræmmeri, som landsretten og statsministeren i fællesskab har stået for. Nu kan sagen blive undersøgt ordentligt og anstændigt,« siger advokat Christian Harlang, der

sammen med dr. jur. Ole Krarup repræsenterer unionsmodstanderne.

Christian Harlang siger, at unionsmodstanderne med Højesterets kendelse får adgang til 99 procent af det materiale, som de havde bedt om.

Kendelsen, som alle syv højesteretsdommere var enige om, fastslår, at det er regeringens pligt at hjælpe sine modstandere med at få sagen oplyst så godt som muligt.

Som offentlig myndighed har regeringen en »naturlig forpligtelse til at medvirke til sagens oplysning,« konkluderer retsformand, højesteretsdommer Mogens Hornslet. Regeringen har konse-

kvant afvist, at dokumenterne er relevante for sagen. Samme konklusion nåede Østre Landsret frem til i sommer.

Sagen svulmer op

Gårdsdagens kendelse betyder, at grundlovssagen nu for alvor svulmer op. Og at det kan blive svært for Højesteret at nå at behandle sagen i marts.

Det er ellers planen, for regeringen lægger vægt på, at sagen bliver afgjort i god tid før folkeafstemningen om Amsterdam-traktaten den 28. maj.

Grundlovssagen er anlagt af en gruppe unionsmodstandere mod statsminister Poul Nyrup Nyrup Rasmussen (S).

Sagsøgerne mener, at skiftende danske regeringer i strid med grundloven siden 1972 har overladt magt i et ubestemt omfang først til EF og siden til EU.

Gårdsdagens kendelse betyder, at unionsmodstanderne får lov til at gå på opdagelse i regeringens arkiver og dermed lov til at studere de nøjagtige formuleringer i sager, hvor regeringen godt vidste, at den bevægede sig på kanten af grundloven.

Et øje på artikel 235

Unionsmodstanderne vil især holde øje med, hvordan EU-traktatens artikel 235, den såkaldte »gummiparagraf« er blevet brugt. Ifølge paragraffen kan EU-landene udbygge samarbejdet på områder, der endnu ikke er formuleret i traktaten.

Hverken statsministeren eller udenrigsministeren ville i går kommentere kendelsen fra Højesteret.

Men formanden for Folketingets Europa-udvalg, Ove Fich (S), siger, at

unionsmodstandernes advokater vil få dokumenterne så hurtigt som overhovedet muligt.

»Selvfølgelig påvirker det forløbet, at det nye, særdeles omfattende materiale nu indgår i sagen. Det vil tage måneder at læse dokumenterne igennem,« siger Ove Fich.

Han tilføjer, at det fortsat er hans håb, at grundlovssagen ikke vil forsinke afstemningen om Amsterdam-traktaten.

Christian Harlang siger, at den kommende tid skal bruges til at gennemgå materialet og til at overveje, om der skal stilles krav om at flere centrale politikere bliver indkaldt som vidner i sagen.

»Men jeg håber, at sagen kan afklares inden for den tidsramme, der er sat,« siger Christian Harlang.

Frem i lyset

En lang række notater skal frem fra regeringens interne EF/EU-udvalg, Udenrigsministeriets referater af møder i Europaudvalget samt regeringens instrukser til den danske EU-ambassadør

Højesterets kendelse betyder, at regeringen skal udlevere en lang række dokumenter. Frem fra arkiverne skal notater fra regeringens interne EF/EU-udvalg og Udenrigsministeriets referater af møder i Europaudvalget samt regeringens instrukser til den danske EU-ambassadør.

Det drejer sig om:

- Den danske regerings erklæringer og tilkendegivelser i perioden 1973-92, hvor regeringen i Ministerrådet har udtrykt tvivl eller nægtet at bruge »gummiparagraffen«, artikel 235, til at udvide samarbejdet i EF.

- Skriftlige oplæg til og referater fra regeringens EF/EU-udvalg og Folketingets Europaudvalg samt Udenrigsministeriets referater af udvalgets møder og regeringens instrukser til den danske EF/EU-ambassadør om »gummiparagraffen«.

- Kopi af forslag til og vedtagne EF-retsakter i perioden 1. januar 1973 til 31. oktober 1993, hvor »gummiparagraffen« eller andre bestemmelser er

drøftet i forhold til grundlovens paragraf 20. Ifølge paragraf 20 kan Danmark kun afgive suveræniteten til internationale organisationer som EU i »nærmere bestemt omfang«.

Unionsmodstanderne får lov at se dokumenter om de nye sagsområder, som fra 1992 kom med i Maastricht-traktaten: Uddannelse og erhvervsuddannelse, kultur, sundhed, forbrugerbeskyttelse, transeuropæiske netværk, industripolitik, udviklingssamarbejde, energi, civilbeskyttelse og turisme.

- Dokumenter om naturbeskyttelse, blandt andet notater om et direktiv om fuglebeskyttelse og CITES-konventionen, om handels sanktioner blandt andet en forordning fra 1993 om Jugoslavien, samt forordninger fra 1982 om Sovjetunionen og Argentina, direktiver om produktansvar og udbud af offentlige ydelser, samt et direktivforslag fra 1979 om opholdsret for EF-borgere.

RB/nyo

GRUNDLOVSSAGENS GANG

• **2. juni 1992:** Danmark stemmer nej til Maastricht-traktaten ved en folkeafstemning.

• **17. maj 1993:** 12 unionsmodstandere (i dag er 10 tilbage) støvner statsminister Poul Nyrup Rasmussen (S) for grundlovsbrud. De mener, at Maastricht-traktaten er i strid med grundloven.

• **18. maj 1993:** Danmark siger ja til Maastricht-traktaten med de fire forbehold fra Edingburgh-aftalen.

• **30. juni 1994:** Østre Landsret afviser unionsmodstandernes sag.

• **12. august 1996:** Højesteret omstøder landsrettens afgørelse, og dermed skal domstolene for første gang tage stilling til, om en lov strider mod grundloven.

• **26. maj 1997:** Sagen starter i Østre Landsret.

• **27. juni 1997:** Østre Landsret frifinder Poul Nyrup Rasmussen. Sagsøgerne appellerer dommen til Højesteret.

• **3. november 1997:** Højesteret pålægger regeringen at udlevere en række dokumenter til brug for retssagen. Højesteret behandler grundlovssagen i tidsrummet 5-24. marts 1998.

Regeringen skal hjælpe modparten

Spændende kendelse fra en enig Højesteret, der vil have mere åbenhed i grundlovssagen, end regeringen hidtil har været parat til

ANALYSE
af Poul Smidt

Grundlovssagen i Højesteret bliver en mere omfattende proces, end regeringen har ønsket. Om processen svulmer så meget op, at den ikke bliver færdig til april og dermed sinker den næste danske folkeafstemning, er et åbent spørgsmål. Højesteret pålagde

statsminister Poul Nyrup Rasmussen at udlevere en lang række papirer, som unionsmodstanderne har ønsket.

Højesteret pålægger dermed regeringen at sende sine embedsmænd ned i arkiverne og lede efter det, der kan blive belastende for regeringen.

Unionsmodstanderne har stadig ikke vundet hovedsagen. Og gårdsdagens kendelse fra Højesteret var ikke en etape-sejr i hovedløbet. Det var en vigtig procedurebeslutning og et juridisk og politisk nederlag for regeringen. Det er stadig hovedspørgsmålet i hovedsagen,

der er interessant. Næmlig om regeringen og Folketinget har afgivet flere beføjelser til EU, end grundloven vil acceptere. Eller afgivet dem på en anden måde, end grundloven tillader.

Højesteret ønsker mere åbenhed end regeringen. Højesteret afviser det, som unionsmodstanderne hidtil har kaldt regeringens hemmelighedskræmmeri. Det er her, der ligger politisk nederlag for regeringen, fordi Højesteret vil give unionsmodstanderne en bedre behandling og mere åbenhed, end regeringen finder passende.

Højesterets syv dommere er ikke alene enige. De er også spidse i pennen og skarpe i sprogbruget. Det nytter ikke noget, at regeringen siger, det er et stort arbejde at finde den slags papirer frem. Statsministeren og regeringen

har »som offentlig myndighed en naturlig forpligtelse til at medvirke til sagens oplysning.«

Vidtrækkende

Det er formentlig en sætning af vidtrækkende betydning for åbenhed. Fører man sag mod det offentlige, skal det offentlige lukke arkiverne op og hjælpe sin modstander. Det er nutidens fairness i Højesteret i 1997.

Procedurebeslutningen betyder mindst to ting. Dels den større åbenhed, dels at Højesteret siger, at man godt i denne sag kan beskæftige sig med noget, der ligger forud for traktaten om Den Europæiske Union også kaldet Maastricht-traktaten fra 1992.

Når regeringens embedsmænd bliver sendt ned i arkiverne for at hjælpe modstanderne,

skal de især kigge efter de delikate sager, hvor man har været tæt på at beskrive brugen af den gamle traktats gummiparagraf, artikel 235, som er på kanten af grundloven. De skal til bunds afsøge de områder, der kan være sprængfarlige, og de skal gøre det på unionsmodstandernes og Højesterets vilkår.

Og at man i hele centraladministrationen kender til sager, hvor man har været bekymret på grundlovens vegne, er der dokumentation for i det hidtidige procesforløb.

Begge veje

Højesteret mener, at det kan have betydning at vurdere ikke alene, hvordan regeringen og Folketinget har afgivet suveræniteten til Den Europæiske Union, men også hvordan

EU-systemet har brugt det, man afleverede fra Danmark.

Det var på et vigtigt procedurespørgsmål, regeringens advokater led et sviende nederlag, men udfaldet af sagen er i dag lige så åbent og lige så spændende, som da Højesteret i august i fjor sagde, at den enkelte borger havde ret til at få prøvet, om regeringen og Folketinget nu også havde holdt grundloven, da man afleverede flere beføjelser til unionen.

Unionsmodstanderne har fået bedre redskaber til det videre arbejde, og de fik det af syv enige højesteretsdommere. Om de kan bruge dem – og om der er flere overraskelser til regeringen, når det gælder sagens egentlige afgørelse – ja det ved end ikke Højesterets dommere med sikkerhed i dag.

Skulde Højesteret nå frem til, at grundloven ikke er respekteret hver eneste dag i de 25 år med Danmark og de europæiske fællesskaber, så står det fortsat uklart, hvad betydning det vil få for medlemskab og unionsmodstandernes juridiske krav.

At Højesterets endelige dom i 1998 kan blive af betydning for folkeafstemningen synes i dag så muligt som nogensinde.

Og at Højesteret med Niels Pontoppidan som præsident er præcis så uafhængig en øverste domstol, som der er behov for i ethvert ægte demokrati, understreges på ny. Og hver gang er der politiske mennesker, som bliver overrasket.

Det er kun godt.

Poul Smidt er Radioavisens korrespondent i Bruxelles. Han er også cand. jur.

Bernhard Gomard
& Michael Kistrup

Civil- processen

6. udgave

FORLAGET THOMSON

s. 599

Afhøring kan derimod, som det er almindeligt ved syn og skøn, jfr. § 204, ske, hvor dette har betydning for en forståelse eller ønskelig uddybning af erklæringen, jfr. UfR 1989.106 Ø om en udtalelse fra Retslægerådet. I UfR 1976.837 H toges en begæring om afhøring af Statsministeren som vidne om regeringsbeslutninger vedrørende Christiania ikke til følge, efter at der var fremlagt referater af beslutningerne. I UfR 1998.444 H tillodes, at en minister, en forhenværende minister og en forhenværende ambassadør blev afhørt i retssagen om EF/EU-tiltrædelseslovens grundlovsmæssighed, smh. UfR 1998.16 H. – Retten kan ikke tage stilling til en uenighed mellem parterne om, hvilke spørgsmål der bør stilles, jfr. UfR 1990.215 V, eller hvorledes parterne skal begå sig overfor vidner forud for hovedforhandlingen, jfr. UfR 1992.153 V. Rpl § 201 gælder kun om syn og skøn.

Bernhard Gomard
& Michael Kistrup

Civil- processen

6. udgave

FORLAGET THOMSON

s. 621

10. Editionspligten omfatter også oplysninger om administrativ praksis, kutyme og lign., der ikke fuldt ud er omfattet af forhandlingsprincippet, men om hvilke der dog kan ske bevisførelse, sml. UfR 1954.581 Ø om oplysning om forvaltningens praksis i lignende sager og en skattesag i UfR 1999.724 H. Se endvidere *Engell* i forhandlingerne på 36. Nordiske Juristmøde s. 201ff. Se om offentlige myndigheders editionspligt *Jonas Christoffersen* i UfR 2000B202ff. En særlig situation forelå i UfR 1998.16 H om EF/EU-tiltrædelseslovens grundlovmæssighed, hvor Højesteret pålagde staten (Statsministeren) at fremlægge bl.a. udkast til retsakter og mødereferater.